

Våroljeväxter

Johan Roland, SLU, Lanna försöksstation

Odlingen av våroljeväxter fortsatte att öka något under 2011 jämfört med de senaste åren. Totalarealen i hela landet var 37 100 hektar. Ökningen har skett inom vårrapsodlingen, medan odlingen av vårrybs har minskat ytterligare och är nu nere i endast 1 800 hektar i hela landet, vilket motsvarar knappt 5 procent av våroljeväxtodlingen. Den största odlingen av våroljeväxter återfinns i F-området och E-området, vilket också innebär att den största sortprovningen sker i dessa områden.

Liksom under de senaste åren har ingen sortprovning av vårrybs utförts under 2011, vilket innebär att det inte finns några försöksresultat att redovisa i denna gröda.

Vårraps, OS7-1

Avkastningen i försöken har under 2011 varierat ganska mycket mellan olika odlingsområden. Många nya sorter har provats och detta år har hybridsorterna varit fler än linjesorterna. En del av hybriderna har haft en mycket hög avkastning, men även andra sorter har givit en högre skörd än mätarsorten Joplin.

Under 2011 utfördes 11 stycken sortförsök (OS7-1) i vårraps i Sverige. Försökssådden utfördes under den sista veckan i april utom ett (I-län) som såddes i mitten av maj. I en stor del av Mellansverige, speciellt i de östra delarna, var det mycket torra förhållanden efter sådden och uppkomsten blev i flera fall ganska ojämn. Två försök kasserades av olika anledningen, vilket innebär att det finns resultat från nio försök. Försöken skördades under en ganska kort period, från den 2 till den 16 september. De flesta försök har skördats med relativt låga

vattenhalter med några få undantag. Avkastningen i försöken har i genomsnitt för hela landet varit i stort sett i nivå med de senaste årens medelavkastning, men variationen mellan olika områden och försök har varit mycket stor. Mellan enskilda försök har avkastningen för mätarsorten Joplin varierat från 1 680 kg/ha frö upp till 3 320 kg/ha. Råfettskörden har varierat mellan 713 kg/ha och 1 345 kg/ha. Den högst avkastande sorten i ett enskilt försök vad gäller fröavkastningen var hela 4 120 kg per hektar och med en råfettskörd på nästan 1 800 kg per hektar.

Sortbeskrivningar

Under 2011 har ett stort antal sorter provats och detta år har hybridsorterna varit fler än linjesorterna. Joplin är sedan flera år mätarsort.

Skillnaden i mognadstid är liten mellan sorterna. Mätarsorten intar en mellanställning. Tidigast är Novum och Milou, medan Makro, Jagger och Osorno mognar 4-5 dagar senare än dessa.

Stjälkstyrkan är god för de flesta sorterna. Särskilt stjälpstyva sorter är Rollo, Jagger och Lennon. Svagare stjälpstyrka har Ability, Katja, Axana och Belinda.

Strållängden varierar ganska mycket mellan sorterna. Längst är Rollo, Osorno och Zappa, medan Mosaik och Jagger är särskilt korta. Det saknas uppgifter om strållängd för de nyare sorterna.

Variationen i råfetthalt är relativt liten mellan sorterna. Högst råfetthalt har Novum, Makro, Katja och Axana. Den lägsta råfetthalten uppvisar Tamarin, Belinda, Sheik och Larissa.

Övriga sortegenskaper framgår av tabell 2. För mer ingående beskrivningar av sorternas egenskaper hänvisas till "Sortval" utgiven vid SLU.

Tabell 1. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd 2011. Flerårsmedeltal 2007-2011. Mätare Joplin

Sort	A-området		B-området	A-B-området
	2011	Medel 2007-2011	Medel 2007-2011	Medel 2007-2011
SW Joplin kg/ha	920	930	1 070	1 020
rel.tal	100	100	100	100
SW Sheik	122	105	103	105
SW Rollo	101	94	102	102
SW Jagger	122	114	103	106
RG Larissa (SSd)	107	100	98	99
SW Mosaik	144	128	102	114
SW Brando H	125	113	112	113
SW Zappa H	119	110	109	110
NPZ Makro (SW)	122	110		106
RG Belinda H (SSd)	104	90	109	101
SW Tamarin	114	107	102	105
SW Katja	113	100		99
SW Lennon	127	112		106
SW Milou H	122	108		113
Register H (SW)	128	113		111
Millenium H (SW)	119	114		111
Novum H (SW)	122	107		114
SW Majong H	143	128	122	124
NPZ Osorno H (SW)	126	118	121	119
RG Axana H (SSd)	121	108	117	111
DSV Ability (SSd)	101	93	82	89
SW Q2862 H	126			
SW Q2863 H	143			
SW Q2864	100			
DLE 1108 H (SW)	127			
DLE 1109 H (SW)	130			
RG 4103 (SSd)	129			
RG 40104 (SSd)	142			
SW Cicada H	119			

H efter sortnamnet anger hybridsort.

Resultat

Sett till hela landet har många sorter avkastat klart mer än mätarsorten Joplin under 2011 med högst skörd för hybridsorterna Novum, DLE 1109 och Majong. Som framgår av redovisningen nedan är det hybridsorter som i genomsnitt haft den högsta avkastningen både under 2011 och i ett flerårsmedeltal. Bland linjesorterna är det Mosaik, Lennon

och Katja som haft den högsta avkastningen om man ser till flerårsmedeltalet.

I tabell 1 redovisas resultat årsvis för 2010 och 2011 i de odlingsområden där tillräckligt försöksunderlag finns. I alla odlingsområden redovisas flerårsresultat från tidsperioden 2007-2011. Nytt för i år är att D- och E-områdena har slagits samman, vilket innebär att endast ett resultat presen-

Tabell 1. forts. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2010 och 2011. Flerårsmedeltal 2007-2011. Mätare Joplin

Sort		D- omr. 2010	E- omr. 2010	D+E-området		F-området			D-F-området	
				2011	Medel 2007- 2011	2010	2011	Medel 2007- 2011	2011	Medel 2007- 2011
SW Joplin	kg/ha	590	1070	900	980	580	1 120	1 030	1 010	990
	rel.tal	100	100	100	100	100	100	100	100	100
SW Sheik		103	98	101	101	85	87	93	94	97
SW Rollo		123	99	109	103	86	98	99	103	101
SW Jagger		112	97	101	102	102	97	101	99	101
RG Larissa (SSd)		113	102	111	102	109	101	100	106	101
SW Mosaik		101	103	103	104	118	104	108	104	106
SW Brando H		103	109	126	112	124	114	110	120	111
SW Zappa H		100	106	118	108	112	102	106	109	107
NPZ Makro (SW)		122	114	107	109	127	104	111	105	110
RG Belinda H (SSd)		92	99	115	102	98	87	94	100	98
SW Tamarin		108	104	99	103	106	90	97	94	100
SW Katja		110	98	110	105	119	106	109	108	107
SW Lennon		111	101	119	110	113	105	107	111	108
SW Milou H		120	104	123	114	118	101	106	111	110
Register H (SW)		125	104	119	113	134	109	115	114	115
Millenium H (SW)		129	109	125	117	134	110	115	117	117
Novum H (SW)		135	109	135	124	137	115	119	124	121
SW Majong H		110	109	121	112	136	117	120	118	117
NPZ Osorno H (SW)		121	111	112	111	137	111	117	111	114
RG Axana H (SSd)		109	103	126	112	111	110	109	117	111
DSV Ability (SSd)		108	97	100	98	109	88	97	93	98
SW Q2862 H				127			106		115	
SW Q2863 H				115			109		112	
SW Q2864				113			107		110	
DLE 1108 H (SW)				130			111		119	
DLE 1109 H (SW)				133			110		120	
RG 4103 (SSd)				116			96		105	
RG 40104 (SSd)				132			102		115	
SW Cicada H				127			107		116	

H efter sortnamnet anger hybridsort.

teras för D+E-området gällande 2011 och femårsmedeltalet.

Skörden har under 2011 varit högst i F-området. Sett till ett flerårsmedeltal är avkastningen ganska lika i de olika odling-områdena.

Område A (län M och N). Här sker sortprovning i liten omfattning. Under 2011 har alla

sorter haft en högre avkastning är mätarsorten. I medeltal för 5 år har också flera sorter högre avkastning än Joplin, med allra högst avkastning för Mosaik och Majong.

Område B (län L, K, H och I). Även i detta område sker sortprovningen i relativt liten omfattning och här redovisas endast flerårsresultat. De flesta sorter har haft en högre

avkastning än Joplin och med högst skörd för hybrid-sorterna Majong, Osorno och Axana. Sett till hela södra Sverige (A-B-området) och till det senaste femårsmedeltalet har Majong och Osorno haft den högsta avkastningen.

Område D (län E) och Område E (län O, Pn, R och del av S) har från och med i år slagits samman till ett område eftersom odlingsförutsättningarna anses vara ganska likartade. I tabellen redovisas resultat från 2010 för respektive område, men för 2011 och för femårsmedeltalet redovisas resultat för det sammanslagna området D+E.

Avkastningen har under 2011 varit lägre än medeltalet för de senaste femåren i mätarsorten Joplin. De flesta sorterna har haft en klart högre avkastning än Joplin med

allra högst avkastning för de nyare sorterna Novum, DLE 1109, RG 40401 och DLE 1108. Om man ser till de senaste fem årens medelavkastning har Novum, Millennium, Milou och Register haft högst avkastning. Dessa nyare sorter har inte provats i alla fem år. Bland sorter som provats i flera år har Brando, Zappa och Makro en hög skörd.

Område F (län AB, C, D, T och U). Råfettskörden har i försöken under 2011 i detta område varit högre än de senaste fem årens medelskörd räknat på mätarsorten Joplin. Även i detta område har många sorter haft en högre avkastning än Joplin. Högst skörd har Majong, Novum och Brando haft. I genomsnitt för de senaste åren uppvisar Majong, Novum, Osorno, Register och Millennium den högsta skörden.

Tabell 2. Vårrops. Odlingsegenskaper, frökvalitet och sjukdomskänslighet, 2007-2011. Hela landet

Sort	Stjälkstyrka %	Strå-längd cm	Mognad dagar	Råfett % av ts	Klorofyll ppm	Protein i mjöl % av ts	Tusen-kornv. gram	Bomulls-mögel %
SW Joplin	86	97	124	47,6	3	42,1	4,0	6
SW Sheik	87	94	122	47,1	2	43,2	4,2	6
SW Rollo	90	105	124	47,5	4	41,8	3,8	4
SW Jagger	90	87	125	47,6	6	42,5	4,3	4
RG Larissa (SSd)	85	96	123	47,1	7	41,1	4,0	5
SW Mosaik	83	85	124	47,3			4,0	6
SW Brando H	82	97	123	47,4	5	40,7	3,9	6
SW Zappa H	87	100	123	47,4	4	40,3	3,8	3
NPZ Makro (SW)	88		126	48,7			4,0	4
RG Belinda H (SSd)	81	91	123	47,0			4,6	6
SW Tamarin	84	96	122	46,7			3,9	5
SW Katja	80		124	48,6			3,8	3
SW Lennon	90		124	48,2			4,0	7
SW Milou H	84		121	47,5			4,2	5
Register H (SW)	86		122	48,4			3,8	6
Millenium H (SW)	88		122	48,5			4,2	6
Novum H (SW)	88		121	48,9			4,1	7
SW Majong H	84	96	123	48,3				7
NPZ Osorno H	82	103	125	48,4				4
RG Axana H (SSd)	81	99	122	48,6				6
DSV Ability (SSd)	78	94	124	47,6				7